

Identificatieplicht

Het hoe en waarom

De notaris is op grond van de Wet op het notarisambt (Wna) verplicht zijn cliënt te identificeren. Maar hoe? Voor de invulling van die plicht zijn, behalve de wet, verschillende bronnen van betekenis. Tuchtrecht is daar een van, maar ook civiele rechtspraak, Europese verdragen en rechtspraak van het Hof van Justitie (HvJ EG) vullen die verplichting nader in.

TEKST Madeleine Hillen-Muns | BEELD Truus van Gog

Met de invoering van een plicht tot het dragen en tonen van een geldig identiteitsbewijs voor personen die in Nederland verblijven, is destijds beoogd een bijdrage te leveren aan een betere handhaving van regels en een verbetering van het toezicht in de openbare ruimte. Met een identificatieplicht zouden financiële fraude, het witwassen van geld, socialeverzekeringsfraude, illegale tewerkstelling, zwartrijden en voetbalvandalisme beter kunnen worden bestreden. De identificatieplicht dient het algemeen belang.

WETTELIJKE GRONDSLAG

Artikel 39 lid 1 Wna bepaalt dat de notaris partijen die voor het eerst voor hem verschijnen, moet identificeren aan de hand van een document zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht. Kort gezegd met een geldig Nederlands paspoort, rijbewijs of identiteitskaart. Voor buitenlanders ligt de

zaak iets ingewikkelder. Volgens de memorie van toelichting bij artikel 39 lid 1 Wna is de notaris niet verplicht de nationaliteit of de verblijfsstatus te controleren. Dat betekent dat een buitenlander zich ook mag identificeren met een geldig Nederlands rijbewijs. Heeft hij dat niet, dan mag hij zich identificeren met een paspoort als hij EU-burger is of met een verblijfsdocument als hij niet een EU-burger is.

IDENTIFICATIE EU-BURGERS MET IDENTITEITSKAART

De tekst van de Wet op de identificatieplicht suggereert dat EU-burgers zich niet mogen identificeren door het tonen van een in hun land van herkomst uitgegeven identiteitskaart. Het EG-recht brengt echter mee dat wat de identificatieplicht betreft aan EU-burgers in Nederland geen andere of zwaardere eisen mogen worden gesteld dan aan Nederlandse burgers. Nu Nederlandse burgers zich in Nederland op grond van artikel 1 lid 1 Wet op de identificatieplicht en artikel 2 lid 2

Paspoortwet mogen identificeren aan de hand van een identiteitskaart, mag van EU-burgers niet worden geëist dat zij zich identificeren met een paspoort als zij wel een identiteitskaart kunnen tonen, zie HvJ EG 17 februari 2005, ECLI:EU:C:2005:95.

VERLOPEN PASPOORT

De Wet op de identificatieplicht gaat uit van identificatie op basis van een geldig paspoort. Wat zijn de gevolgen voor de authenticiteit van de akte als het paspoort op het tijdstip van identificatie is verlopen? Lid 5 van artikel 39 van de Wna bepaalt wel dat bij niet-naleving van enige bepaling de (notariële) akte authenticiteit mist, maar zondert de in lid 1 voorgeschreven identiteitsvaststelling van die sanctie uit. De akte heeft als een authentieke akte in de zin van artikel 156 lid 2 Rechtsvordering (Rv) te gelden, ondanks het feit dat het paspoort waarmee de comparant is geïdentificeerd, is verlopen. De Wet financieel toezicht en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) maken dit niet anders, omdat deze wetten zich niet specifiek richten op de totstandkoming van notariële akten, aldus Hof Arnhem-Leeuwarden, 22 augustus 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:7205.

Aan de identificatieplicht van EU-burgers in Nederland mogen geen andere of zwaardere eisen worden gesteld dan aan Nederlandse burgers

COMPARANTEN, PARTIJEN EN GETUIGEN

De in artikel 39 lid 1 Wna voorgeschreven plicht van de notaris tot vaststelling van de identiteit geldt voor (gevolmachtigde) comparanten, dus voor partijen bij de te passeren akte en voor getuigen. De identificatieplicht geldt niet voor een echtgenoot die bij het passeren van de akte ook meekwam, Hof Amsterdam 28 februari 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BC8302.

Voor het geval natuurlijke personen die volgens de akte daarbij als partij optreden, niet bij het verlijden van de akte verschijnen, moet in de aan de akte te hechten volmacht de aard en het nummer van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht van de volmachtgever worden vermeld (artikel 39 lid 1 Wna). Naar het oordeel van het hof is de notaris, gezien de tekst van artikel 39 lid 1 Wna, niet verplicht om de gegevens van het geldige identiteitsbewijs van de volmachtgever/partij bij de akte op te nemen in de akte, Hof Amsterdam 2 maart 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BL7916.

WANNEER IDENTIFICEREN?

De Wwft schrijft voor dat instellingen cliëntenonderzoek verrichten om de cliënt te identificeren en diens identiteit te verifiëren. In beginsel moet dit onderzoek plaatsvinden voordat een zakelijke relatie wordt aangegaan of een incidentele transactie zoals bedoeld in de Wwft wordt uitgevoerd. De notaris kan echter de identiteit van de cliënt ook nog op een later moment verifiëren, namelijk op het moment dat identificatie op grond van artikel 39 Wna is vereist, dus bij het verlijden van de akte, aldus Hof Amsterdam 30 juni 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ1678.

HOE IDENTIFICEREN?

Een identiteitsbewijs is een persoonlijk document, waarover slechts een zeer beperkte kring van personen kan beschikken. Mede daarom is het in het algemeen voldoende dat de

pasfoto op het document wordt vergeleken met de verschenen persoon, tenzij er redenen zijn aan de identiteit van de verschenen persoon te twijfelen. Fouten daarbij zijn niet uit te sluiten. De notaris die een vervalsing van een hem getoond identiteitsbewijs niet had ontdekt, was niet aansprakelijk voor de schade die daardoor werd geleden door de 'echte' partij, Rechtbank Rotterdam 10 januari 2008 ECLI:NL:RBROT:2008:BC6145. De rechtbank overwoog dat een fotovergelijking van het gezicht iets anders is dan een vergelijking in persoon. Een fotovergelijking brengt beperkingen mee. Aan de hand van een gezichtsfoto is het postuur van een persoon niet, dan wel moeilijk in te schatten. Daarnaast ging het om een foto die minstens vier jaar oud was, waardoor het inschatten van de leeftijd werd bemoeilijkt. Verder kun je niet uitsluiten dat een persoon in die jaren veranderingen heeft ondergaan (bijvoorbeeld door gewichtsverlies of -toename, haardracht of gebitscorrecties). Ook is de exacte lengte van een persoon moeilijk in te schatten. Door naast de fotovergelijking te letten op de wijze waarop de handtekening werd gezet, heeft de notaris naar het oordeel van de rechtbank aan de op hem rustende zorgplicht voldaan. Een vergelijking van handtekening hoefde niet van hem verlangd te worden. Het is een feit van algemene bekendheid dat het zonder bijzondere deskundigheid zeer moeilijk, dan wel onmogelijk is om een valse handtekening van een echte handtekening te onderscheiden. Een feit van algemene bekendheid is ook dat handtekeningen in de

loop der jaren aan verandering onderhevig zijn. Hierdoor heeft de vergelijking van de gezette handtekening met die op het identificatiebewijs geen toegevoegde waarde, als de identiteit al is vastgesteld aan de hand van dit identiteitsbewijs. Het kopiëren van de achterzijde van de identiteitskaart heeft in het licht van het voorgaande ook geen toegevoegde waarde.

DOSSIERPLICHT TER ZAKE VAN DE IDENTIFICATIE

De notaris moet niet alleen identificeren, hij moet ook kunnen aantonen dat hij dat heeft gedaan, bijvoorbeeld aan de toezichthouder. Hof Amsterdam (28 februari 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BC8302) sloot zich aan bij het oordeel van de kamer van toezicht dat in het dossier een verklaring behoort te zitten dat de identiteit van de comparant op basis van diens paspoort is vastgesteld. Onvoldoende was de door notaris aangevoerde omstandigheid dat in het dossier al een kopie van het paspoort van de comparant aanwezig was en dat deze, gelet op zijn eerdere kantoorbezoeken, ook bekend was. ■